

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-36/18
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 16613 датум: 22.05.2018.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА И
ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Прихватном центру у Бујановцу

Београд, мај 2018. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM) и Међународна мрежа помоћи (IAN).

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС" број 25 од 30. марта 2018. год.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА УСТАНОВА	Прихватни центар у Бујановцу
ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Праћење поступања надлежних органа према мигрантима и тражиоцима азила Праћење поступања по препорукама НПМ
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	3. мај 2018. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је претходно најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Марко Анојчић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Чланови тима: Марко Васиљевић <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Анчић <i>Београдски центар за људска права</i> Преводацац: Петар Јаначковић, <i>арапски и фарси језик</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Службеници ангажовани у Прихватном центру у Бујановцу су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ и омогућили му да несметано обави свој мандат. Службеници су пружили све тражене информације и омогућили приступ и фотографисање свих просторија и инсталација, увид у тражену документацију и евиденције и ненадзиране разговоре са мигрантима по избору чланова тима.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања мандата и чланова тима НПМ шефу смене у Прихватном центру, тим НПМ је, подељен у две групе, обавио разговоре са службеницима који су овде ангажовани и са мигрантима, остварио увид у релевантну документацију и евиденције и обишао просторије за смештај и заједничке активности. Нарочито је праћено поступање по ранијим препорукама НПМ. Напоследку, на завршном разговору са руководством су изнети главни утисци о посети и налази чланова тима о стању у Прихватном центру и поштовању права миграната.

1. УВОД

НПМ је посетио Прихватни центар у Бујановцу два пута током 2017. године. Прва посета је била 3. августа 2017. године,⁴ а наредна 16. октобра 2017. године када је Прихватни центар посећен у оквиру Дана Омбудсмана⁵.

На дан ове посете НПМ у Центру се налазило 130 миграната, односно 34 породице са 115 чланова и 15 самаца – пунолетних мушкараца, док малолетника без пратње није било. Највећи број миграната је пореклом из Ирана (77), затим из Ирака (26) и из Авганистана (20). Њих 80 је пунолетно (50 мушкараца и 30 жена), а 50 малолетно (27 дечака и 23 девојчица).

2. СТАЊЕ У ЦЕНТРУ

Иако је 65 миграната изразило намеру да тражи азил, у Центру углавном чекају могућност наставка путовања ка земљама из западне и северне Европе. У протеклом периоду један мигрант је хтео да поднесе захтев за азил, па је премештен у центар за азил, али се предомислио, па је враћен. Он није био у Прихватном центру у дану посете, јер га је самовољно напустио. Такође, један од миграната је истакао у разговору са члановима тима НПМ да се у Центру налази око три месеца и да има намеру да затражи азил у Републици Србији. У вези са тим пре две недеље је разговарао са представницима Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (УНХЦР) који долазе у Центар. Новопридошли мигранти након регистрација у Центру, стављају се на списак заинтересованих за пријем у Мађарску и ти спискови се даље шаљу Прихватном центру у Суботици. Званичним путем, мигранти из овог Центра последњи пут су премештени у центре на северу земље ради пријема у Мађарску пре око 5 месеци.⁶

Од последње посете на објектима у Центру вршени су радови на столарији, па је дрвена замењена са ПВЦ. У дворишту кампа се налази нови одбојкашки терен и разматра се изградња још спортских терена.

У Центру се и даље спроводи обука шивења. Хуманитарна организација је обезбедила машине и ангажовала инструктора, тако да мигранти током обуке имају могућност и да поправљају и преправљају постељину и гардеробу коју су добили.

За разлику од претходне посете, у Центру више нема теренских радница центра за социјални рад. Сада је овде службеница Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, која је задужена да прати случајеве миграната којима би евентуално биле потребне услуге социјалне заштите, да о томе обавести Центар за социјални рад у Бујановцу и координира евентуално даље поступање. Такође, представница једног од удружења која ради у Центру је социјална радница и такође асистира у пружању потребне заштите. Кроз разговор са њима, тим НПМ је упознат са случајем раздвајања породице због насиља, тако што је супруга са дететом смештена у овом Центру, а супруг у Прихватном центру у Прешеву. Он у пратњи полиције долази у овај Центар, како би их посетио, под надзором стручних радника. НПМ је указано на повремене језичке препреке у раду са рањивим групама миграната.

---

⁴ Извештај о посети Прихватном центру у Бујановцу, бр. 281-69/17 од 21. септембра 2017. год.

⁵ Извештај о посети Прихватном центру у Бујановцу, бр. 281-87/17 од 3. новембра 2017. год.

⁶ НПМ је и приликом посета другим центрима за прихват миграната упознат са изузетно успореним пријемом у Мађарску.

Деца мигранти, њих 21, похађају локалну основну школу. Након почетног периода када су похађали неколико часова дневно, што је био случај приликом претходне посете, сада иду на комплетну наставу и прате је на српском језику.

3. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

Након посете Прихватном центру у Бујановцу 3. августа 2017. године, НПМ је упутио следећу препоруку:

3.1.

ПРЕПОРУКА септембар 2017. г.

Комесаријат за избеглице и миграције ће у Прихватном центру у Бујановцу истаћи обавештење о могућности и процедури притуживања на рад лица ангажованих у Центру.

ПОСТУПАЊЕ

Информације о могућности, процедури и начину притуживања на рад службеника ангажованих у Прихватном центру су истакнуте на огласној табли. Ово обавештење је преведено на неколико језика (енглески, арапски, фарси...). Кутија за жалбе је постављена на видном и прометном месту у холу у приземљу близу улаза у зграду. Осим обавештења о притуживању, у тренутку посете била су истакнута обавештења о планираним активностима, о исхрани и друге информације од значаја за мигранте.

Према речима службеника Комесаријата, мигранти чешће износе своје жалбе усмено и њима није познато да је било званичних притужби, што не значи да их нема, јер се мигранти могу директно обратити Комесаријату, без знања руководства овог Центра. Током разговора један од миграната је рекао да је упутио званичну притужбу Комесаријату пре око месец дана и да још увек чека одговор. Такође, неки мигранти су истакли да не желе да се жале из страха да ће бити премештени у Прихватни центар у Прешеви, док су други навели да када имају примедби или неки проблем службеници се труде да им помогну.

НПМ је приликом посета другим центрима за прихват и збрињавање миграната (прихватни центри, центри за азил и други) уочавао исти или сличан начин рада центара и поступања према мигрантима, као и могућности за унапређење, па је на основу тога упућивао препоруке Комесаријату које су се односиле на све центре.

3.2.

ПРЕПОРУКА април 2017. г.⁷

Комесаријат за избеглице и миграције ће у свим центрима за смештај и збрињавање миграната организовати учестале периодичне састанке службеника и представника миграната, током којих би мигранти добили њима значајне информације о дешавањима у центру и могли да службеницима укажу на евентуалне проблеме у вези са радом центра и изнесу предлоге за њихово решавање.

ПОСТУПАЊЕ

⁷ Извештај о посети Прихватном центру у Дивљани, бр. 281-36/17 од 12. априла 2017. год.

Кроз разговор неки од миграната су навели да не знају или да нису сигурни да ли имају представника, док су други упознати са чињеницом да могу да га изаберу, али је тренутна ситуација таква да га немају. Међутим, мигранти су веома упознати са свим битним информацијама које их се тичу.

3.3.

ПРЕПОРУКА јул 2017. г.⁸

Комесаријат за избеглице и миграције ће предузети мере како би сви центри за прихват и збрињавање миграната (центри за азил и прихватно-транзитни центри) евидентирали ванредне догађаје. Ова евиденција би, као минимум, требало да садржи детаљан опис ванредног догађаја, мигранте који су учествовали у њему и мере које су предузете (позив полицији или другим службама, обављени лекарски прегледи, евентуалне мере предузете према мигрантима и друго).

Комесаријат за избеглице и миграције ће предузети мере како би се у периодичне извештаје свих центара за прихват и збрињавање миграната уносили подаци о ванредним догађајима.

ПОСТУПАЊЕ

У Прихватном центру се не води посебна евиденција о ванредним догађајима, већ се они евидентирају у дневнику рада. Увидом у дневник рада утврђено је да су инциденти ретки и да су довољно детаљно описани, односно да су препричани догађаји и учесници, предузете мере и евентуалне последице. У једном случају пријављеног породичног насиља позвана је полиција и обавештен центар за социјални рад. Према евиденцији, полиција је упозорила наводног учиниоца и нису покретани поступци. Према наводима службеника Комесаријата, у конкретном случају нису били потпуно разјашњени породични односи нити да ли је уопште дошло до насиља које је пријављено.

НПМ сматра да вођење евиденција, независно од њихове врсте, доприноси добром управљању установом, представља гаранцију заштите основних права корисника институције и помаже оптимизацији управљања подацима. Због тога је потребно успоставити посебну евиденцију ванредних догађаја. Пример добре праксе НПМ је уочио у Прихватном центру у Босилеграду,⁹ где су догађаји детаљно описани на посебним документима и сакушњени у један регистар, уз који стоји и листа евидентираних догађаја.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

У Прихватном центру у Бујановцу успоставиће се и водити посебна евиденција о ванредним догађајима.

3.4.

ПРЕПОРУКА септембар 2017. г.¹⁰

Комесаријат за избеглице и миграције ће у свим центрима за прихват и збрињавање миграната организовати пружање психолошке подршке мигрантима (ангажовањем

⁸ Извештај о посети Центру за азил у Крњачи, бр. 281-49/17 од 3. јула 2017. год.

⁹ Извештај НПМ о посети Прихватном центру у Босилеграду бр. 281-38/18 од 22. маја 2018. год.

¹⁰ Извештај о посети Прихватном центру у Врању, бр. 281-67/17 од 21. септембра 2017. год.

стручних лица, обезбеђивањем одговарајућих просторија за обављање поверљивих разговора са мигрантима и предузимањем других потребних мера).

ПОСТУПАЊЕ

У Центру ради неколико невладиних организација који мигрантима, како одраслима, тако и деци, пружају психолошку подршку.

Као и раније, један од највећих проблема који мигранти наводе је немогућност наставка пута, те услед дугог периода чекања и недостатка информација о даљем путу многи су постали незадовољни, потиштени или напети.

4. РАЗГОВОР СА МИГРАНТИМА

Један од најактуелнијих проблема који су мигранти навели је најављени престанак добијања новчане помоћи од стране невладине организација која је то радила.

Мигранти су се углавном жалили на једноличну исхрану и недовољно свежег воћа, а један од њих који се изјаснио као вегетаријанац има примедби, јер јеловник уопште није прилагођен његовом начину исхране.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

У Прихватном центру Бујановац, Комесаријат ће размотрити могућности за побољшање исхране у складу са потребама миграната.

За децу се редовно дели млеко, кашице за бебе и пелене, али би родитељи волели да храну за децу и одећу добијају у већим количинама.

Једна беба која је пре око два месеца рођена у Србији, у Здравственом центру у Врању, још увек нема извод из матичне књиге рођених, јер се родитељи нису договорили око имена. На ово је указано службеницима Комесаријата, који су већ били упознати са случајем.

У разговору, мигранти су навели да су незадовољни расподелом гардеробе и обуће, јер су последњи пут одећу добили зимус, а ципеле пре три месеца. Даље су се жалили на мала паковања средстава за хигијену, као и чињеницу да све сами морају да чисте. Центар у Бујановцу користи магацин Центра у Прешеву и не води посебну евиденцију расподеле ствари, а расподеле које обављају хуманитарне организације евидентирају те организације. НПМ сматра би евидентирање расподеле ствари омогућило правилну расподелу и проверу свих евентуалних притужби миграната да неке ствари не добијају. Дobar начин евидентирања расподеле ствари НПМ је уочио у Прихватном центру у Босилеграду: на посебном документу, који се попуњава у дану расподеле ствари, се уписују, редом, име мигранта, назив и количина подељеног артикла, а крају тај мигрант својим потписом потврђује пријем.

ПРЕПОРУКА ЗА ДАЉЕ УНАПРЕЂЕЊЕ

Комесаријат за избеглице и миграције ће у Прихватном центру у Бујановцу водити евиденцију доделе мигрантима неопходних ствари (средстава за одржавање хигијене, гардеробе, обуће и других) тако да се из ње може утврдити

врста и количина додељених ствари, мигрант коме су додељене и датум доделе и омогућиће мигранту који је примио ствари да својим потписом потврди веродостојност ове евиденције.

Такође, доста миграната је имало жалбе да од краја прошле године више нема организованих часова енглеског и немачког језика за одрасле, већ се само организују часови српског три пута недељно. Смањивање активности невладиних организација НПМ је уочио и у другим центрима.